

Granskning av kommunens brottsförebyggande arbete

Danderyds kommun

Oktober 2024

Karin Magnusson, certifierad kommunal revisor

Amanda Guerra, projektmedarbetare

Kristian Damlin, kvalitetssäkrare

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Danderyds kommun genomfört en granskning av kommunens brottsförebyggande arbete. Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen säkerställer att det brottsförebyggande arbetet bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och med en tillräcklig intern kontroll. Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att Danderyds kommun **i allt väsentligt** säkerställer att det brottsförebyggande arbetet bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och med en tillräcklig intern kontroll.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning
1. Finns det en sammanhållen styrning och ledning av det brottsförebyggande arbetet? (politisk nivå respektive verksamhetsnivå)	Uppfyllt
2. Har kommunstyrelsen tagit fram en lägesbild över brottsligheten inom kommunens geografiska område? (Baseras lägesbilden på kartläggning av brottsligheten, dess omfattning och konsekvenser? Innehåller lägesbilden en analys av genomförd kartläggning?)	Uppfyllt
3. Har en åtgärdsplan tagits fram? (Bygger planen på framtagna lägesbild?)	Uppfyllt
4. Finns skriftlig överenskommelse om samverkan med relevanta aktörer i vilken syfte och prioriterade områden för samverkan framgår?	Delvis
5. Erhåller kommunstyrelsen kontinuerlig rapportering av det brottsförebyggande arbetet?	Uppfyllt

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen

- Tydliggör vilka externa parter som är relevanta för det brottsförebyggande arbetet i kommunen och teckna överenskommelse med dessa parter. Säkerställ att överenskommelsen tydliggör för vilket syfte och inom vilka områden som samverkan ska ske.
- Säkerställ att formuleringar i tidigare upprättade styrdokument överensstämmer med nuvarande lagstiftning, exempelvis att styrande dokument på ett enhetligt sätt ger uttryck för att åtgärdsplanen ska revideras vartannat år.

- Tydliggör den centrala styrningen av prioriterade områden som exempelvis arbetet mot våld i nära relation så att detta blir ett kommungemensamt uppdrag där styrelsen tar ansvar för samordning och uppföljning.
- Säkerställ att det i styrelsens protokoll finns en tydlig spårbarhet vad gäller Brottsförebyggande rådets rapportering av verksamhetens utveckling.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	5
Avgränsning	5
Metod	5
Granskningsresultat	6
Styrning och ledning av det brottsförebyggande arbetet	6
lakttagelser	6
Bedömning	9
Lägesbild över brottsligheten	10
lakttagelser	10
Bedömning	12
Åtgärdsplan	12
lakttagelser	12
Bedömning	14
Överenskommelse om samverkan med relevanta aktörer	14
lakttagelser	14
Bedömning	15
Rapportering av det brottsförebyggande arbetet	16
lakttagelser	16
Bedömning	17
Samlad bedömning	18
Rekommendationer	18
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	19

Inledning

Bakgrund

Den organiserade brottsligheten benämns idag som systemhotande och den kriminella ekonomin uppskattas omfatta över 150 miljarder årligen. Ett stärkt brottsförebyggande arbete är en förutsättning för ett mer robust samhälle och en stärkt inre säkerhet.

Den första juli 2023 inträdde lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Syftet med lagstiftningen är att säkerställa ett effektivt och kunskapsbaserat arbetssätt samt ett ansvarstagande för lokal samordning. Alla kommuner ska ta fram en lägesbild som beskriver brottsligheten och dess konsekvenser inom kommunens geografiska område. Utifrån lägesbilden, och kunskap om vad som kan vara verkningsfullt när det gäller att förebygga de brottsproblem som identifierats, ska kommunen ta ställning till behovet av förebyggande åtgärder samt formulera det i en åtgärdsplan. Kommunen ska koordinera lokal samverkan och ha en samordningsfunktion. Lagstiftaren understryker att verksamhetsområden socialtjänst, skolväsende och samhällsbyggnad har en särställning i det brottsförebyggande arbetet.

Med utgångspunkt från riskanalys år 2024 har de förtroendevalda revisorerna beslutat att genomföra en granskning av kommunens brottsförebyggande arbete.

Revisionsobjekt i granskningen är kommunstyrelsen.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen säkerställer att det brottsförebyggande arbetet bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och med en tillräcklig intern kontroll.

Följande revisionsfrågor ska besvaras i granskningen:

1. Finns det en sammanhållen styrning och ledning av det brottsförebyggande arbetet? (politisk nivå respektive verksamhetsnivå)
2. Har kommunstyrelsen tagit fram en lägesbild över brottsligheten inom kommunens geografiska område? (Baseras lägesbilden på kartläggning av brottsligheten, dess omfattning och konsekvenser? Innehåller lägesbilden en analys av genomförd kartläggning?)
3. Har en åtgärdsplan tagits fram? (Bygger planen på framtagna lägesbild?)
4. Finns skriftlig överenskommelse om samverkan med relevanta aktörer i vilken syfte och prioriterade områden för samverkan framgår?
5. Erhåller kommunfullmäktige kontinuerlig rapportering av det brottsförebyggande arbetet?

Revisionsfråga 2,3,4 och 5 bildar underlag för att bedöma om området hanteras på ett ändamålsenligt sätt. Revisionsfråga 1 bildar underlag för att pröva om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

Följande revisionskriterier används i granskningen:

- Kommunallagen (2017:725) 6:1, 6:6, 6:13
- Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete
- Skollagen (2010:800) 5:3, 5:4
- Socialtjänstlagen (2001:453) 5:1, 5:6
- Plan- och bygglagen (2010:900)
- Kommuninterna styrdokument som rör området, däribland reglemente för kommunstyrelse och nämnder.

Avgränsning

Granskningen avgränsas i första hand till kalenderår 2024.

I granskningen och ovan nämnda revisionsfrågor beaktas särskilt det brottsförebyggande arbetet som genomförs genom vidtagna åtgärder inom socialtjänst, skolväsendet samt samhällsbyggnad.

Övrig avgränsning, se avsnitten "Syfte och revisionsfrågor" och "Revisionskriterier".

Metod

Granskningen sker genom analys av relevant dokumentation samt via intervjuer med berörda tjänstemän och politiker.

Revisionell bedömning av respektive revisionsfråga sker utifrån en tregradig skala: ja/uppfyllt (grön); delvis uppfyllt (gul); nej/ej uppfyllt (röd)

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Granskningsresultat

Styrning och ledning av det brottsförebyggande arbetet

Revisionsfråga 1: Finns det en sammanhållen styrning och ledning av det brottsförebyggande arbetet? (politisk nivå respektive verksamhetsnivå)

Enligt lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete framgår att kommunstyrelsen, eller den nämnd som kommunfullmäktige beslutar, ansvarar för ledningen av kommunens brottsförebyggande arbete för att kontinuerligt rapportera om det brottsförebyggande arbetet till kommunfullmäktige.

Enligt lagen ska kommunen verka för att strategiska brottsförebyggande frågor hanteras i ett särskilt forum (strategiskt råd) där kommunen och relevanta aktörer ingår. Rådet ska ledas av kommunen som även ska verka för att övriga aktörer i rådet deltar med representanter som har ledande befattningar.

Därutöver ska kommunen ha en samordningsfunktion för brottsförebyggande frågor. Samordningsfunktionen ska samordna och stödja genomförandet av kommunens brottsförebyggande arbete, utgöra kommunens kontaktpunkt i förhållande till externa aktörer, och bidra till att information om det brottsförebyggande arbetet sprids till kommunens invånare och andra som kan ha intresse eller behov av sådan information.

lakttagelser

Organisation

Det framgår av kommunstyrelsens reglemente (beslutad av kommunfullmäktige 2024-02-19 § 20) att kommunstyrelsen ansvarar för kommunens brottsförebyggande arbete. Vid intervjuer framgår att det brottsförebyggande arbetet finns organiserat inom kommunledningskontorets enhet för trygghet och säkerhet. Inom enheten finns en trygghetssamordnare som är kommunens samordnande funktion för det brottsförebyggande arbetet. Vidare finns även ett strategiskt råd på politisk nivå för brottsförebyggande frågor benämnt brottsförebyggande rådet Trygg i Danderyd. I övrigt finns flera andra funktioner som arbetar med delar av det brottsförebyggande arbetet, bland annat inom socialnämndens och utbildningsnämndens verksamheter.

Brottsförebyggande rådet Trygg i Danderyd

Vi har tagit del av en instruktion för det brottsförebyggande rådet benämnt *Instruktion för brottsförebyggande rådet Trygg i Danderyd* (beslutad av kommunstyrelsen 2020-09-21 § 121). Rådet är organisatoriskt underställt kommunstyrelsen och har som referensorgan inte ställning som kommunal nämnd, utskott eller styrelse.

Enligt instruktionen ska rådet verka för att skapa engagemang samt en effektiv och ändamålsenlig samverkan kring brottsförebyggande och trygghetsskapande frågor. Rådet ska vara ett lokalt organ och en pådrivande kraft för det brottsförebyggande arbetet i kommunen och ska kvalitetssäkra, utvärdera och följa upp kommunens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Vidare kan rådet besvara remisser i

ärenden som rör brottsprevention. Det gäller särskilt detaljplaner för att belysa brottsförebyggande eller trygghetsskapande aspekter.

Av instruktionen framgår vidare att rådet består av sju ledamöter, varav en ordförande och en vice ordförande, samt fyra ersättare. Samtliga utses av kommunstyrelsen på förslag som lämnas av kommunfullmäktiges partier. Mandattiden är två år med början året efter val till kommunfullmäktige. Enligt vad som framkommit vid granskningen är detta också överensstämmande med de faktiska förhållandena. Enligt instruktionen ska det vid rådets sammanträden föras mötesanteckningar av trygghetssamordnaren. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av mötesanteckningar från rådets sammanträden från och med januari till och med maj 2024. Vid sammanträdena presenterar representanter från Polisen, Länsstyrelsen och kommunen information om aktuella brott och det brottsförebyggande arbetet, samt att diskussion förs kring aktuella frågor.

Vid intervjuer framgår vidare att det är kommunens trygghetssamordnare som sammankallar till rådets sammanträden. Polisen deltar på samtliga av rådets sammanträden medan andra parter bjuds in vid behov. Bland annat uppger verksamhetsföreträdare från socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen att de varit inbjudna till ett av rådets sammanträden för att prata om deras arbete med bäring på brottsförebyggande frågor. Prioriteringen av frågor som tas upp i rådet sker enligt uppgift av tjänstepersoner inom kommunen, men ordförande för rådet har även kontinuerlig dialog med kommunens trygghetssamordnare kring de frågor som bör tas upp i rådet.

Organisation kopplat till samverkansöverenskommelse

I revisionsfråga 4 kommer vi att återkomma till den samverkansöverenskommelse som Danderyds kommun tecknat med Polisen. I överenskommelsen tydliggörs att samverkan mellan parterna i brottsförebyggande frågor ska säkerställas genom en styrgrupp med ansvar för strategiskt och operativt ansvar. I styrgruppen ingår följande funktioner:

- Chefen för lokalpolisområde Södra Roslagen (beslutsfattare)
- Kommundirektören för Danderyds kommun (beslutsfattare)
- Parternas samordnare (föredragande)

Styrgruppen ska sammanträda minst två gånger per år för att följa upp samverkan enligt överenskommelsen och besluta i frågor som erfordras för överenskommelsens tillämpning.

Kommunpolisen för Danderyds kommun i lokalpolisområde Södra Roslagen samt trygghetssamordnaren i Danderyds kommun är samordnare för samverkan enligt överenskommelsen. Samordnarna har överenskommelsen följande uppdrag:

- Utvärdering och utveckling av tidigare handlingsplan
- Kartläggning av lokal lägesbild
- Beredning av styrgruppens sammanträden
- Föredragning av ärenden vid styrgruppens sammanträden
- Uppföljning i enlighet med handlingsplanen

Vid intervjuer framkommer att styrgruppen har regelbundna möten där det förs både framåtsyftande och bakåtsyftande diskussioner kring brottsförebyggande frågor. Styrgruppsmötena finns däremot ej dokumenterade.

Styrande dokument

I kommunstyrelsens verksamhetsplan 2024 (beslutad av kommunstyrelsen 2024-01-08 § 12) finns ett mål med bäring på granskningsområdet; *Kommunen upplevs som trygg och säker*. Enligt verksamhetsplanen ska kommunstyrelsen arbeta med trygghetsskapande åtgärder och ansvara för att stärka kommunens beredskap. Målsättningen är att hamna bland de 25 % bästa kommunerna i Sverige. Kommunstyrelsen ska enligt verksamhetsplanen mäta det trygghetsskapande arbetet genom SCB:s medborgarundersökning och ska särskilt följa nedanstående nyckeltal för att mäta kommuninvånarnas upplevelse av trygghet och säkerhet:

- Trygg utomhus i området där du bor när det är ljukt ute
- Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute

Trygghets- och säkerhetsenheten har en verksamhetsplan för 2024 med egna mål för sin verksamhet. Följande mål har bäring på granskningsområdet:

- Kommuninvånare upplever trygghet i kommunens utomhusmiljöer och verksamheter samt känner till att det bedrivs arbete för trygghet och mot brott och kan ge exempel på fokusområden eller metoder
- Samverkansöverenskommelsen och aktiviteterna i Handlingsplanen beträffande förebyggande arbete för trygghet och mot brott samt samverkan mot brott och trygghet internt och externt 2023-2026 leder till konkreta resultat
- Öka kunskap i verksamheter att på egen hand förebygga att hot och våld sker mot medarbetare men också att öka kunskap kring hantering när så skett.

Till samtliga mål finns mätbara indikatorer och aktiviteter för att uppnå målen.

Vidare finns följande styrdokument med bäring på granskningsområdet:

Handlingsplan för samverkan i det förebyggande arbetet för trygghet och mot brott 2023-2026 (fastställd av kommunstyrelsen 2023-01-16 § 4). Handlingsplanen beskriver prioriterade områden, så kallade fokusområden, och ett antal aktiviteter som ska vara genomförda 2026-12-31. Dessa beskrivs under revisionsfråga 3.

Tillsammans mot välfärdsbrottslighet (fastställd av kommunstyrelsen 2023-06-19 § 139). Dokumentet innehåller en kartläggning av hur kommunstyrelsen, socialnämnden, kultur- och fritidsnämnden, utbildningsnämnden och tekniska nämnden arbetar med att förebygga och beivra/förhindra välfärdsbrottslighet. Utifrån kartläggningen föreslår kommunledningskontoret att det ska tas fram ett styrdokument som ska definiera välfärdsbrottslighet, målsättningar, gemensamma utgångspunkter m.m. Vi har tagit del av ett utkast till riktlinjer för arbetet mot välfärdsbrottslighet, som vid tillfället för granskningen befinner sig ute på remiss. Såväl intervjuer med politiker som med tjänstemän i organisationen ger uttryck för att kommunen har ett tydligt fokus på

välfärdsbrott och exempelvis inom socialförvaltningen uppger de intervjuade att det sker ett arbete för att ta fram aktiviteter och åtgärder i syfte att förhindra välfärdsbrott.

Strategi för förebyggande och hälsofrämjande arbete för barn och unga i Danderyds kommun (beslutad av kommunfullmäktige 2019-09-23 § 111).

Dokumentet syftar till att öka barn och ungas förutsättningar till en god hälsa och framtidstro. Strategin pekar ut fyra målområden:

- Barn och unga ska ha förutsättningar till en god och positiv framtidstro
- Ungas användning av alkohol och droger ska kraftfullt minska
- Barn och unga ska känna sig trygga och säkra
- Tydlig samverkan i arbetet med barn och unga

Till varje målområde finns fyra riktade insatser.

Vid intervjuer framgår att det finns en styrgrupp som är kopplad till strategin som består av säkerhetschef, skolchef, ungdomschef, avdelningschef för familjeavdelningen samt förskolechef. Styrgruppen träffas regelbundet och diskuterar vilka aktiviteter som ska prioriteras inom kommunen och som är i linje med strategin. Vidare träffar styrgruppen nämndernas presidium för att informera om läget och åtgärder som har vidtagits. Styrgruppen startades under 2023 och befinner sig därför fortfarande i en utvecklingsfas.

Vid granskningen lyfts också *Handlingsplan för arbetet mot våld i nära relationer* (beslutad av socialnämnden 2017-05-08 § 65). Dokumentet syftar till att ge socialkontorets personal kunskap om våld i nära relationer så att de kan upptäcka våldsutsatthet bland dem man möter i verksamheterna och erbjuda stöd och hjälp. Enligt intervjuade representanter från socialförvaltningen så utgår arbetet med våld i nära relation från ett av socialnämndens mål där det även finns mått och indikatorer för att mäta att verksamheten arbetar aktivt med frågan. Vid genomförda intervjuer framkommer att åtgärder för att uppmärksamma våld i nära relation kräver en samverkan mellan ett flertal parter i kommunen och även i samhället i övrigt. Uppfattningen är att frågan på ett tydligt sätt behöver omhändertas på en kommunövergripande nivå för att få en kommunövergripande styrning för frågan. Intervjuade representanter ger uttryck för att ytterligare åtgärder krävs för att uppnå detta.

Bedömning

Finns det en sammanhållen styrning och ledning av det brottsförebyggande arbetet? (politisk nivå respektive verksamhetsnivå)

Uppfyllt.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen i verksamhetsplan tydliggjort sitt ansvar för frågan och hur det ska prioriteras under 2024. Det finns också en organisation med ett Brottsförebyggande råd och en samordningsfunktion vilket är vad lagen kräver. Vår bedömning är att samordningen fortsatt bör utvecklas och att det bör tydliggöras hur de externa parterna ska utgöra en permanent del av det brottsförebyggande arbetet.

Exempelvis ett tydliggörande av vilka dessa är samt när och hur deras deltagande i det brottsförebyggande arbetet ska utföras. Detta för att säkerställa att det brottsförebyggande arbetet sker brett i samhället och att kommunen utgör den samordnande kraften i detta arbete. Det bör också tydliggöras hur kommunikationen mellan rådet och styrelsen är avsedd att fungera. Vi noterar att mötesanteckningar från rådet inte delges styrelsen på så sätt som är formulerat i instruktion för rådet.

Vår bedömning är också att arbetet bör fortgå för att säkerställa en gemensam styrning i kommunen för frågor som är prioriterade och där det finns särskilda strategier framtagna exempelvis arbetet med välfärdsbrott och våld i nära relation. Styrningen bör inkludera tydliggöranden av olika parter ansvar i frågan och hur uppföljning och rapportering samordnas.

Lägesbild över brottsligheten

Revisionsfråga 2: Har kommunstyrelsen tagit fram en lägesbild över brottsligheten inom kommunens geografiska område? (Baseras lägesbilden på kartläggning av brottsligheten, dess omfattning och konsekvenser? Innehåller lägesbilden en analys av genomförd kartläggning?)

För att rikta resurserna rätt så krävs det att det finns en bild avseende behov och situation. En sådan bild bör skapas gemensamt med olika aktörer som sitter på kunskap om den rådande situationen. Enligt lagen om kommuners ansvar för det brottsförebyggande arbetet ska kommunen ta fram en lägesbild över brottsligheten inom kommunens geografiska område. Lägesbilden ska innehålla

1. en kartläggning av brottsligheten, dess omfattning och konsekvenser,
2. annan information av betydelse i sammanhanget, och
3. en analys av kartläggningen och informationen.

På BRÅ:s hemsida framgår att kartläggningen innebär en systematisk datainsamling inom ett geografiskt område, ett brottsproblem eller en befolkningsgrupp. I kartläggningen samlas information om vad, hur mycket, hur ofta, på vilket sätt och under vilka förutsättningar som brottsligheten sker eller uppträder. En lägesbild är en sammanställning av kartläggningens resultat. Lägesbilden är en samlad bedömning om var problemen är som störst, hur situationen ser ut jämfört med referensdata och hur utvecklingen sett ut över tid. En mer avancerad lägesbild kan också innehålla prognoser eller fördjupningar kring vissa brottstyper. Lägesbilden fungerar sedan som underlag när man väljer och planerar åtgärder.

lakttagelser

Vi har tagit del av *Lägesbild 2022 - Brott och Trygghet i Danderyd* (behandlad av kommunstyrelsen 2023-01-16 § 4). Lägesbilden har tagits fram av Danderyds kommun och lokalpolisområde Södra Roslagen och syftar till att ge en övergripande beskrivning av brott och trygghet i Danderyds kommun. Den gemensamma lokala lägesbilden är en

nulägesbeskrivning som lyfter fram Danderyds problem, möjligheter och utmaningar med utgångspunkt i undersökningar, statistik och uppgifter som framkommer i kommunens löpande arbete. Undersökningar i detta sammanhang består av enkäter, analyser, brottsstatistik, nyckelpersoners erfarenheter och dialoger med medborgare. Vid intervjuer framgår att den lokala lägesbilden uppdateras vartannat år.

I lägesbilden finns information om Danderyds kommun, resultat av undersökningar om trygghet och oro för brott, statistik över polisanmälda brott samt en kartläggning av befintliga framgångsfaktorer. Av lägesbilden framgår att Danderyds kommun är en förhållandevis trygg kommun. Bostadsinbrotten i kommunen har sjunkit med två tredjedelar sedan de värsta åren 2018 och 2019 men Danderyd är trots det en plats med många bostadsinbrott per capita i jämförelse med många andra storstadskommuner. Vidare framkommer av lägesbilden att polis och personer som arbetar i kommunen uppger att det troligtvis finns ett stort mörkertal av personer utsatta för våld i nära relation. Bedrägeribrott har även ökat markant de senaste åren. Det finns även en relativt stor andel unga som säger att de använder narkotika i jämförelse med andra kommuner i regionen. Platser som beskrivs som otrygga av befolkningen är Mörby Centrum och Vendevägen.

Utifrån lägesbilden har följande fokusområden i det förebyggande arbetet under 2023-2025 identifierats:

- Trygghet och säkerhet för ungdomar
- Trygga platser
- Förebygga risken att invånare, företag och samhället utsätts för brott i och utanför hemmet med fokus på:
 - Våldsbrott
 - Tillgrepp
 - Bedrägerier

Av samverkansöverenskommelsen mellan Danderyds kommun och polisen framgår att följande underlag använts för att ta fram den lokala lägesbilden 2022:

- Statistik från Polismyndighetens anmälningssystem
- Utdrag ur Polisens underrättelsebild
- Polisens trygghetsundersökning 2021
- Stockholmsenkäten/Danderyds livsstilsstudie 2022
- Den nationella Trygghetsenkäten (NTU)
- SCB:s medborgarundersökning (beställd/finansierad av Danderyds kommun)
- Protokoll och erfarenheter från EST-möten
- Sammanställning av rapporter från väktare anlitade av Danderyds kommun
- Erfarenheter från möten med allmänhet och frivilliga (exempelvis förare av grannsamverkansbilen)

Enligt överenskommelsen har samordnarna ett gemensamt ansvar att sammanställa den lokala lägesbilden och vid behov uppdatera den.

Vid intervjuer framgår att kommunens trygghetssamordnare får ta del av underlag från förvaltningarna som sedan sammanställs i lägesbilden. Förvaltningarna ges sedan tillfälle att ge synpunkter på lägesbilden innan dess fastställande. Samtliga intervjuade verksamhetsföreträdare uppger att framtagandet av lägesbilden kan utvecklas genom att bjuda in fler aktörer tidigt i processen.

Samverkan Stockholmsregionen¹ har tagit fram en regional nulägesbild för 2023 inom det aktiverade läget kring våldsutvecklingen. Vi har tagit del av Danderyds kommuns underlag till den regionala nulägesbilden (daterad 2023-11-07). Av underlaget framgår att Danderyds kommun som helhet är ringa påverkad av situationen med grova våldshandlingar. Tecken på ökad allmän oro finns men bilden av ökad oro är inte entydig. Trygghetsundersökningen med polisen indikerar snarare att människor i Danderyds kommun är tryggare 2023 än i tidigare mätningar. Det finns inga kända kriminella nätverk i kommunen. Enstaka fall av skjutningar, en topp med ungdomsrån 2019 och en explosion har inträffat under de senaste åren (inte påvisat att alla är gängrelaterade). Socialtjänsten uppger att de inte är direkt påverkade i dagsläget utifrån grova våldshandlingar men följer läget noggrant och har en beredskap.

Bedömning

Har kommunstyrelsen tagit fram en lägesbild över brottsligheten inom kommunens geografiska område? (Baseras lägesbilden på kartläggning av brottsligheten, dess omfattning och konsekvenser? Innehåller lägesbilden en analys av genomförd kartläggning?)

Uppfyllt.

Danderyds kommun har redan innan lagen trädde kraft ett arbetssätt som innebar en framtagande av en lägesbild över brottsligheten. Vår bedömning är att lägesbilden omfattar en kartläggning och en analys av situationen.

Åtgärdsplan

Revisionsfråga 3: Har en åtgärdsplan tagits fram? (Bygger planen på framtagen lägesbild?)

I lagens om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete framgår att kommunen ska, med den lägesbild som beskrevs i föregående avsnitt, besluta om en plan för vilka åtgärder som kommunen avser att vidta för att förebygga brott (åtgärdsplan). Kommunen behöver besluta om en åtgärdsplan innan den 1 juli 2024.

Åtgärder

Vi har tagit del av *Handlingsplan för samverkan i det förebyggande arbetet för trygghet och mot brott 2023-2026* (fastställd av kommunstyrelsen 2023-01-16 § 4).

¹ Samverkan Stockholmsregionen är en etablerad samverkan mellan ett fyrtiotal samhällsaktörer i Stockholmsregionen som tillsammans har ansvar för att hantera störningar och krissituationer i Stockholms län.

Handlingsplanen har tagits fram inom ramen för samverkansöverenskommelsen med lokalpolisområde Södra Roslagen och gäller mellan 2023-01-01 till 2026-12-31. Handlingsplanen baserar sig på slutsatser som framkommer av lägesbilden. Av handlingsplanen framgår att planens övergripande mål är att minska brott och öka tryggheten i Danderyds kommun. Handlingsplanen beskriver prioriterade områden, så kallade fokusområden, och ett antal aktiviteter som ska vara genomförda 2026-12-31. Fokusområden för det förebyggande arbetet under 2023-2026 är:

- Trygga platser
- Trygghet och säkerhet för ungdomar
- Förebygga risken att invånare, företag och samhället utsätts för brott i och utanför hemmet med fokus på;
 - Våldsbrott
 - Tillgrepp
 - Bedrägerier

Till varje fokusområde finns ett antal aktiviteter samt ansvariga.

Enligt samverkansöverenskommelsen med polisen ska handlingsplanen uppdateras om det är påkallat med anledning av beslut om ändring av parternas prioriterade samverkansområden och i enlighet med detta.

Vid intervjuer framgår att handlingsplanen fungerar som åtgärdsplan. Dock diskuteras det att göra en åtgärdsplan som endast fokuserar på kommunens perspektiv med mål och prioriteringar, det vill säga vad som görs inom exempelvis välfärd, organiserad brottslighet, it-säkerhet, incidentrapportering m.m.

I dokumentet *Lokalpolisområde Södra Roslagen (LPO SR) och Danderyds kommuns medborgarlöften 2023-2026* (beslutad av kommunstyrelsen 2023-01-16 § 4) framgår kommunens och polisens medborgarlöften/åtgärder som ska genomföras på platser som upplevs som otrygga av många samt avseende våld i nära relation. Syftet med medborgarlöftet är att synliggöra arbetsområden inom det förebyggande arbete som är särskilt viktiga enligt invånarna. Medborgarlöftena utgår från den lokala lägesbilden som beskrivs under revisionsfråga 2. Löftena gäller från 1 januari 2023 till och med 31 december 2026. Följande åtgärder ska genomföras under tidsperioden:

- Polisen ska kontinuerligt genomföra trygghetspatrulleringar.
- Väktare anlitade av Danderyds kommun ska fortsätta bevaka de platser som upplevs som otrygga kvällar och nätter.
- Danderyds kommun och polisen ska genomföra trygghetsvandringar i samverkan med nyckelaktörer.
- Föräldravandrare och ungdomskoordinatorer ska med sitt relationsskapande arbete bidra till trygghet på offentliga platser. Även andra aktörer såsom grannsamverkansbilarna och polisvolontärer bidrar till trygghet och närvaro.
- Danderyds kommun kommer att fortsätta med kamerabevakning vid Vendevägen.

- Polisen och Danderyds kommun ska arbeta förebyggande för att förhindra våld i nära relation uppstår samt utveckla arbetet för att upptäcka våld i nära relation.

Förutom det arbete som beskrivs i medborgarlöftena samarbetar kommunen och polisen även för att åtgärda andra problem som framkommit i den lokala lägesbilden, exempelvis bostadsinbrott, tillgrepp av och ur fordon och ungas användning av droger. De målen presenteras i en gemensam handlingsplan.

Bedömning

Har en åtgärdsplan tagits fram? (Bygger planen på framtagen lägesbild?)

Uppfyllt.

Kommunen har tagit fram en åtgärdsplan med aktiviteter och det finns en tydlig koppling mellan prioriterade områden utifrån lägesbilden och åtgärdsplanen. Vi noterar att det kan behövas viss justering av angränsande styrdokument, exempelvis revidera texten i samverkansöverenskommelsen med Polisen där det framgår att åtgärdsplanen ska revideras vid behov. Detta för att formuleringen ska harmonisera med lagens krav om att vartannat år revidera lägesbild och därmed åtgärdsplan.

Överenskommelse om samverkan med relevanta aktörer

Revisionsfråga 4: Finns skriftlig överenskommelse om samverkan med relevanta aktörer i vilken syfte och prioriterade områden för samverkan framgår?

I lagen framgår att kommunen ska verka för att skriftliga överenskommelser om samverkan ingås med relevanta aktörer. En sådan överenskommelse ska innehålla åtminstone uppgifter om för vilka syften och inom vilka områden som samverkan ska ske.

I kommentarerna till lagen framgår att bestämmelsen innebär att kommunen ska verka för att överenskommelser även ska ingås med statliga myndigheter, regioner, det civila samhället och aktörer inom näringslivet. Med begreppet relevanta tydliggörs att överenskommelser inte behöver ingås med samtliga tänkbara aktörer utan först och främst med de med vilka samverkan är särskilt omfattande eller angelägen.

Iakttagelser

Danderyds kommun ingår i en samverkansöverenskommelse med polisen.

Samverkansöverenskommelse beträffande förebyggande arbete för trygghet och mot brott, 2023-2026 (fastställd av kommunstyrelsen 2023-01-16 § 4) löper från och med 2023-01-16 till och med 2026-12-31. Av överenskommelsen framgår att Danderyds kommun och Polismyndigheten, Region Stockholm, Polisområde Nord och Lokalpolisområde Södra Roslagen sedan 2017 beslutat om samverkan mot brott och för trygghet i form av ett antal överenskommelser som löpt över två år. Polismyndigheten och Danderyds kommun har gjort lokala handlingsplaner för det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet även innan 2017. Den nuvarande formen för samverkan utvecklades under 2015.

Vid intervjuer framkommer att samverkan mellan kommunen och polisen fungerar väl. Kommunen har nyligen gått med i polisens nystartade Bob-råd² som har fokus på barn och unga i organiserad brottslighet. Det lokala Bob-rådet startade upp under våren 2024.

Övriga samverkansformer

Av Danderyds kommuns underlag till den regionala nulägesbilden (daterad 2023-11-07) framgår att Samverkan Stockholmsregionen och Länsstyrelsens nätverk är en bra grund för samverkan kring lägesbilder, metodstöd och stöd i kommunikation. Andra forum och nätverk finns även inom till exempel Sveriges kommuner och regioner och Länsstyrelsen.

Vid intervjuer framgår att det finns ett etablerat samverkansforum på tjänstemannanivå som heter Trygg Samverkan i Danderyd, där bland annat kommun, polis, väktare, Mörby Centrums ledning, Danderyds sjukhus och Stockholms brandförsvaret ingår. Trygg samverkan i Danderyd träffas varannan vecka för att främst diskutera den aktuella lägesbilden i kommunen. Det är kommunens trygghetssamordnare som ansvarar för den övergripande samordningen av forumet. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av presentationsmaterial från Trygg samverkan i Danderyds möten som främst innehåller information om aktuella händelser från polisen.

Det framkommer även vid intervjuer att kommunen arbetar med brottsförebyggande arbete på individuell nivå genom SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid). Syftet med SSPF är att förhindra och förebygga att ungdomar hamnar i kriminalitet, rekryteras till kriminella gäng och/eller inleder missbruk. Intervjuade representanter från både socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen uppger att de är mycket aktiva i SSPF-arbetet³.

Vidare nämns andra samverkansforum som Barn i behov av särskilt stöd (BUS), Alternativ till våld och Roslagskommunernas samarbetsorgan där brottsförebyggande frågor förekommer.

Bedömning

Finns skriftlig överenskommelse om samverkan med relevanta aktörer i vilken syfte och prioriterade områden för samverkan framgår?

Delvis.

Vår bedömning är att det finns forum och strukturer för samverkan på såväl övergripande nivå som kring enskilda individer, men att det saknas tydliga

² Bob står för barn och unga i organiserad brottslighet och är ett regeringsuppdrag till Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, länsstyrelserna, Brottsförebyggande rådet, Skolverket, Statens institutionsstyrelse (SiS), Socialstyrelsen, Kriminalvården och Sveriges kommuner och regioner (SKR).

³ SSPF är en av socialstyrelsen rekommenderad modell för brotts- och drogförebyggande arbete som utgår från samverkan kring grupper och individer. Arbetet bygger på en fast struktur och dagordning, återkommande möten och gemensamma åtagandeplaner kopplade till enskilda individer.

överenskommelser avseende det strategiska brottsförebyggande arbetet med andra än Polisen.

Vår bedömning är att andra relevanta parter för det brottsförebyggande arbetet i kommunen bör identifieras och omfattas av en överenskommelse med uppgifter om för vilka syften och inom vilka områden som samverkan ska ske. Detta för att leva upp till kraven i lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete och för att säkerställa att relevanta aktörer i samhället blir tydliga parter i det brottsförebyggande arbetet.

Rapportering av det brottsförebyggande arbetet

Revisionsfråga 5: Erhåller kommunstyrelsen kontinuerlig rapportering av det brottsförebyggande arbetet?

Inom ramen för granskningen har vi ett särskilt fokus på styrelsens uppföljning och kontroll av området. Detta med anledning av att styrelsen för sin styrning och för ställningstagande om eventuella åtgärder behöver tillräckliga underlag. I lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete framgår att kommunstyrelsen, eller den nämnd som kommunfullmäktige beslutar, ansvarar för ledningen av kommunens brottsförebyggande arbete och för att kontinuerligt rapportera om det brottsförebyggande arbetet till kommunfullmäktige.

lakttagelser

Kommunstyrelsen hade för sin verksamhet år 2023 målet "*Kommunens invånare upplever kommunen som trygg, säker och robust*". I kommunstyrelsens årsredovisning 2023 (beslutad 2024-04-15 § 62) bedömer kommunstyrelsen målet som uppfyllt för helåret och att kommunen bibehåller en god nivå med fortsatt ökade trygghetsåtgärder och beredskap. Nyckeltalen avseende trygg utomhus när det är ljus respektive mörkt ute visar en liten minskning jämfört med föregående år, men jämfört med rikets genomsnitt ligger Danderyd ändå betydligt högre. Enligt årsredovisningen har kommunledningskontoret under 2023 arbetat med att öka tryggheten i kommunen, bland annat genom grannsamverkansbilar, kommunalt inhyrda väktare med mera.

Kommunstyrelsen har utvärderat handlingsplan 2021-2022 i dokumentet *Utvärdering av Handlingsplan 2021-2022* (behandlad av kommunstyrelsen 2023-01-16 § 4). I dokumentet utvärderas måluppfyllelsen för samtliga mål i handlingsplanen utifrån genomförda aktiviteter, resultat av indikatorer, polisanmälda brott och uppgifter från medborgare. Av utvärderingen framgår att måluppfyllelsen av aktiviteterna i handlingsplanen varit god och att utvecklingen för relevanta indikatorer som polisanmälda bostadsinbrott och våldsbrott har varit positiv.

Vi har inom ramen för granskningen gjort en genomgång av kommunstyrelsens protokoll från januari 2023 till och med september 2024. Kommunstyrelsen har under tidsperioden erhållit följande information som rör det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet:

- 2023-10-02 § 141 informerade kommunens trygghetssamordnare om resultatet av Trygghetsundersökningen.
- 2023-06-19 § 139 beslutar kommunstyrelsen att uppdra till kommunledningskontoret att ta fram förslag om hur kommunen ska utveckla och säkerställa metoder för att förebygga risker och minimera brottslighet, systematiskt leta efter brister, ha förmåga att agera, lära av andra och dela sina exempel och erfarenheter.
- 2023-04-24 § 68 fick kommunstyrelsen en återrapportering avseende Strategi för förebyggande och hälsofrämjande arbete för barn och unga i Danderyds kommun.
- 2023-01-16 § 4 fick kommunstyrelsen ta del av "Utvärdering av tidigare handlingsplan 2021-2022" och "Gemensam lokal lägesbild 2022". Kommunstyrelsen noterade informationen och la dem till handlingarna.
- 2023-01-16 § 4 beslutade kommunstyrelsen om att fastställa "Samverkansöverenskommelse beträffande förebyggande arbete för trygghet och mot brott 2023-2026", "Handlingsplan för samverkan gällande förebyggande arbete för trygghet och mot brott 2023-2026" samt "Medborgarlöften för Danderyds kommun 2023-2026"

Enligt instruktion för det brottsförebyggande rådet ska rådet regelbundet rapportera till kommunstyrelsen om hur verksamheten utvecklas. Vid genomförda intervjuer framkommer motstridig information huruvida mötesanteckningarna från rådet kommuniceras till styrelsen. Vid granskning av styrelsens protokoll kan vi inte finna att mötesanteckningar överlämnats till styrelsen.

Vid intervjuer med tjänstepersoner framgår att kommunstyrelsen erhåller kontinuerlig rapportering av det brottsförebyggande arbetet från kommunens trygghetssamordnare och brottsförebyggande rådet Trygg i Danderyd. Vi har däremot inte kunnat verifiera detta i kommunstyrelsens protokoll.

Bedömning

Erhåller kommunstyrelsen kontinuerlig rapportering av det brottsförebyggande arbetet?

Uppfyllt.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen har erhållit kontinuerlig rapporteringen av det brottsförebyggande arbetet, men att det bör tydliggöras när och hur styrelsen erhåller information från det Brottsförebyggande rådet.

Vi bedömer dock att det bör tydliggöras vilket rapportering som lämnas från rådet till kommunstyrelsen. Vi finner inte att mötesanteckningar från rådet rapporteras till kommunstyrelsen och vi finner inte någon tydlig spårbarhet i vilken information som erhålls från rådet i syfte att tydliggöra hur verksamheten utvecklas.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Danderyds kommun genomfört en granskning av kommunens brottsförebyggande arbete. Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen säkerställer att det brottsförebyggande arbetet bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och med en tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen i Danderyds kommun **i allt väsentligt** säkerställer att det brottsförebyggande arbetet bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och med en tillräcklig intern kontroll.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen

- Tydliggör vilka externa parter som är relevanta för det brottsförebyggande arbetet i kommunen och teckna överenskommelse med dessa parter. Säkerställ att överenskommelsen tydliggör för vilket syfte och inom vilka områden som samverkan ska ske.
- Säkerställ att formuleringar i tidigare upprättade styrdokument överensstämmer med nuvarande lagstiftning, exempelvis att styrande dokument på ett enhetligt sätt ger uttryck för att åtgärdsplanen ska revideras vartannat år.
- Tydliggör den centrala styrningen av prioriterade områden som exempelvis arbetet mot våld i nära relation så att detta blir ett kommungemensamt uppdrag där styrelsen tar ansvar för samordning och uppföljning.
- Säkerställ att det i styrelsens protokoll finns en tydlig spårbarhet vad gäller Brottsförebyggande rådets rapportering av verksamhetens utveckling.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning
1. Finns det en sammanhållen styrning och ledning av det brottsförebyggande arbetet? (politisk nivå respektive verksamhetsnivå)	Uppfyllt Kommunstyrelsen har i verksamhetsplan tydliggjort sitt ansvar hur arbetet ska prioriteras under 2024. Det finns också en organisation med ett Brottsförebyggande råd och en samordningsfunktion för det brottsförebyggande arbetet. Arbetet bör fortsatt utvecklas bland annat genom att tydliggöra vilka externa parter som ingår i det strategiska brottsförebyggande arbetet.
2. Har kommunstyrelsen tagit fram en lägesbild över brottsligheten inom kommunens geografiska område? (Baseras lägesbilden på kartläggning av brottsligheten, dess omfattning och konsekvenser? Innehåller lägesbilden en analys av genomförd kartläggning?)	Uppfyllt Danderyds kommun har redan innan lagen trädde kraft ett arbetssätt som innebar en framtagande av en lägesbild över brottsligheten. Vår bedömning är att lägesbilden omfattar en kartläggning och en analys av situationen.
3. Har en åtgärdsplan tagits fram? (Bygger planen på framtagen lägesbild?)	Uppfyllt Kommunen har tagit fram en åtgärdsplan med aktiviteter och det finns en tydlig koppling mellan prioriterade områden utifrån lägesbilden och åtgärdsplanen. Vi noterar att det kan behövas viss justering av angränsande styrdokument, exempelvis revidera texten i samverkansöverenskommelsen med Polisen där det framgår att åtgärdsplanen ska revideras vid behov. Detta för att formuleringen ska harmonisera med lagens krav om att vartannat år revidera lägesbild och därmed åtgärdsplan.
4. Finns skriftlig överenskommelse om samverkan med relevanta aktörer i vilken syfte och prioriterade områden för samverkan framgår?	Delvis Vår bedömning är att det finns forum och strukturer för samverkan på såväl övergripande nivå som kring enskilda individer, men att det saknas tydliga överenskommelser avseende det strategiska brottsförebyggande arbetet med andra än Polisen. Vår bedömning är att andra relevanta parter för det brottsförebyggande arbetet i kommunen

bör identifieras och omfattas av en överenskommelse med uppgifter om för vilka syften och inom vilka områden som samverkan ska ske. Detta för att leva upp till kraven i lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete och för att säkerställa att relevanta aktörer i samhället blir tydliga parter i det brottsförebyggande arbetet.

5. Erhåller kommunstyrelsen kontinuerlig rapportering av det brottsförebyggande arbetet?

Uppfyllt

Vår bedömning är att kommunstyrelsen har erhållit kontinuerlig rapporteringen av det brottsförebyggande arbetet, men att det bör tydliggöras när och hur styrelsen erhåller information från det Brottsförebyggande rådet.

2024-10-21

Kristian Damlin

Karin Magnusson

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Danderyds kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 5 februari 2024. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.